Poštnina plačana v gotovini.

2. marca 1938

Leto II
Štev. 9

Enake dolžnosti za vsakega
Enake pravice za vse!

Nova Pravda

SOCIALNO POLITIČNI, KULTURNI IN STROKOVNI LIST

Izhaja štirikrat mesečno ob četrtkih. Naročnina: mesečno Din 4·—, četrtletno Din 10·—, polletno Din 20·—, celoletno Din 40·—. Posamezna številka Din 1·—. Uredništvo in uprava Ljubljana, Dalmatinova ulica 8, telefon štev. 21-32. Rokopisi se ne vračajo. Poštnočekovni račun štev. 17.177. Poštni predal štev. 74.

Z novim delom v boljše čase

Kakor smo v drugih težkih dobah zmagovali vedno s silo duha in nikoli s fizično močjo, tako nas popelje pot z današnje težke dobe edino z delovno silo zdravih gospodarskih misli in načel. Ustvarjanje je vedno velik dar neba, s katerim se človek približuje bogovom — sem spada tudi uravnovesenje in ustvarjanje gospodarstva.

Gotovo nismo prvi in tudi ne poslednji narod, katerega veliko število nezaposlenih trpi v pomanjkanju dela in kruha. Kolikokrat so bili n. pr. v angleški zgodovini težki časi gospodarske krize, da celo bede in prav ti težki časi so prisilili Angleže, da so pričeli intenzivneje misliti in marljivo delati. Uspeh je rodil veselje do dela in hrepenenje po bogastvu in moči — a vedno močnejše hrepenenje, nadarjenost in iznajdljivost je pripomogla do tega, da so si napravili koristne in zanesljive pomočnike — stroje. Angleška iznajdljivost je uporabila vse in tako se je počasi začela v Angliji razvijati industrija za industrijo.

Tako je postala srednja Anglija najbolj industrijski del sveta. Tako je rastel britanski imperij. Pomislimo, da angleška industrija ne dela tako le 10, 15 let, temveč že stoletja, zato si ne moremo predstavljati bogastva, ki je nastalo vsled te trgovine. Le veliki svetovni imperij lahko vse to potrdi.

Z mirovno pogodbo v Versailleu ni bilo miru, temveč se je nadaljevala gospodarska vojna. Tako je prišlo tudi pri nas do gospodarske krize.

Kako iz krize?

Ne preostane nam nič drugega, kakor poiskati nove, cenejše metode dela, cenejše surovine, enostavne izvrševalne stroje, ker če zmagamo, bomo zopet zmagali preje s silo duha, nego s fizično silo. Ne vedno število, temveč tudi kvalitetni in kvantitetni posamezniki zmagujejo.

Potrebno je le vse dobro nadomeščati z boljšim, dražje s cenejšim ali koristnejšim. Tudi sintetična pot, tam strojna, tu boljša organizacija, tam bistro opazovanje in iznajdljivost, kajti le na ta način bomo imeli uspeh.

Marsikje se bo treba zadovoljiti (vsaj začasno) le z malenkostjo in to delodajalci kakor tudi delavci. Brez teh žrtev ne bomo dosegli uspehov. Če pa bo še dolgo trajal ostri gospodarski boj narodov, ne bo mirnega življenja. Dobili smo svobodo, treba je novih, energičnih delovnih moči, katerim bi lahko na rodni zemlji zagotovili življenje. Drugega izhodišča in pomoči ni, kakor da se vsi, vsak na svojem mestu, junaško bori, kot da bi bili v bojnem metežu. Zato je potrebno posebno danes dobrih voditeljev, junakov dela in bojevnikov za kruh drugih. Zato pazi narod, kaj boš delal v tej veliki dobi, da ne pademo še nižje. Iznajdljivost, previdnost lahko ohrani mnogo potu s strani delavca, lahko si prihrani mnogo nadlog, žuljev in tudi mnogo obupanih eksistenc. Tu je v resnici težko breme odgovornosti na voditeljih in inteligenci. Biti najbolj trden, ustvarjajoč in najbolj požrtvovalen mož, bi morala biti danes zapoved vseh vodilnih in mislečih ljudi. Na drugi strani pa ne bi smela biti zatirana plemenita vztrajnost in podjetnost.

Podjetnost mora biti podpirana.

Seveda ne umetno, kakor se postopa pri valutnih vprašanjih (devalvacija). S takimi umetnimi naredbami ne moremo doseči uspehov, če ne posvečamo svojih kvalitet, pridnosti, ustvarjanja, discipline in vztrajnosti, če nimamo dovolj moči, poguma razviti maksimum ustvarjajoče sile in dela, bomo v podrejeni vlogi napram ostalemu svetu ali bomo pa ogroženi v samih korenih narodnega življenja. Naše življenje ni in ne bo nikoli zagotovljeno od tujine. Svojo eksistenco in svobodo si moramo zagotoviti sami. Nepremišljeno dejanje nas lahko vrže nazaj. Večna čuječnost, volja, disciplina in ljubezen do samih nas je neobhodno potrebna. Na žalost te lastnosti nikoli ni imelo slovanstvo preveč.

Neobhodno je potreben sporazum med poljedelstvom, industrijo in ostalimi faktorji, ker le v tem prizadevanju in delu si naš narod lahko zagotovi častno mesto.

Volitve obratnih zaupnikov pri KID

Tovariši, volite svoje ljudi — ki jim zaupate

Poročali smo že, da se bodo vršile volitve delavskih obratnih zaupnikov pri KID za leto 1938. dne 4. marca t. l. Danes lahko rečemo, da je bila tragična pot do razpisa teh volitev, kar bo dalo vsemu poteku zgodovinski pomen obenem rezultat izida teh volitev.

Delovanje izvoljenih delavskih zaupnikov v letu 1937. ni moglo biti tako, kakor je to želja nas vseh delavcev, ako se ni moglo zastopati delavskih interesov ali delovati zaupniški zbor, ne zadene krivda nas. Celo poslovno leto 1937. je zbor zaupnikov zavzemal napram vsakomur enotno stališče. Večkrat je moral ta ali oni zaupnik spremeniti in podrediti svoje stališče za interes enotnosti in dobrobit vsega delavstva, posebno pa zavarovanje zaupniškega sistema. Zaupniki NSZ so bili take žrtve vedno pripravljeni doprinesti, če bi v nasprotnem slučaju mogli trpeti zaupniški sistem ali delavstvo. Tako so se tudi celo leto menjavale pritožbe in odloki na razna mesta, da še sedaj ni tega konec, pač pa je to vprašanje razširjeno še na ostalih 11 zaupnikov. Povod za osporavanje še priznanih zaupnikov je dal zaupniški plenum, ki je soglasno sklenil na podlagi «čl. 3. navodil», da se za leto 1938. volitve odgodijo. Ta sklep in utemeljitev tega sklepa je dala povod oblasti, da so zaupike denarno kaznovali.

Nastopila je nova organizacija ZZD in zavzela po želji nekoga nasprotno stališče in zahtevala izvedbo teh volitev. ZZD je to svojo zahtevo utemeljevala s tem, da je veliko število delavstva proti sklepu zaupnikov. Taka zahteva je utemeljena le, kadar zahteva to nad 10% zaposlenega delavstva. Na pristojnih mestih se tega ni vprašalo, ali je podana osnova za tako stališče, ampak se je vzela želja ZZD na znanje, tako, da je oblast potrdila volilni odbor, ki je bil izbran izmed «najstarejših delavcev» in odločila, da se vršijo volitve za leto 1938. proti volji zaupnikov. Ostale organizacije, katerim pripadajo bivši zaupniki, pa so tudi zavzele stališče in sklenile, da se volitev udeležijo. Namen te udeležbe je, da se dokaže z rezultatom, da ZZD ni mela osnovane podlage, ki je razpis volitev zahtevala. Odprto vprašanje je bilo, kakšen naj bo ta nastop; ali z enotno kandidatno listo, ali vsaka organizacija s samostojno listo. Volilni odbor je konštatiral, da so bile vložene in potrjene 4 kandidatne liste. Prehodna doba do volitev je bila zmerna, ni se očitalo posameznim organizacijam slabih strani, kar je to tudi želeti, da se delavstvo ne razdvaja. «Naš kovinar», št. 8, z dne 27. februarja t. l. pa nosi na naslovni strani naslov:

Delavci in delavke.

V tem članku je razumeti, da so enotna gledanja ostalih organizacij, pri vprašanju nastopa volitev, samo v NSZ je dvojno krilo. Namen tega članka je prikazati delavstvu, kakor da je kandidatna lista NSZ fašistična lista. Mi prav dobro vemo, da je «Naš kovinar» prepričan, da nismo to, kar bi on želel. Delavstvo KID pa bo samo precenilo naše kandidate in to naši tovariši v organizaciji dobro vedo. «Naš kovinar» navaja tudi, «komu velja naš boj»: jasno, da se bori proti NSZ.

Delavstvo KID pa bo, po našem prepričanju, to dobro ocenilo in se ne bo spuščalo na vprašanja, ki jih žele le škodljivci delavskega pokreta. «Naš Kovinar» pa ne omenja za te volitve niti z besedico o tem, katera organizacija in kateri funkcijonarji so zagovarjali delavsko stališče pri KID in katere organizacije so skozi celo leto obravnavale o smereh in taktikah organizacije in pri tem pozabljale na položaj delavstva. Ni naš namen, da pospešujemo razkrojevanje med delavstvom, toda braniti pa se bomo morali vedno.

Tovariši-sodelavci! Volitve so svobodne in tajne. Tako lahko glasuje vsak delavec za našo listo, ki kandidira sposobne in odgovorne zaupnike, ako prav je pristaš kake druge organizacije.

Narodno-strokovna zveza je danes najizrazitejša zagovornica delavskih teženj pri KID, zato bo tudi dobila priznanje, ki ji pripada.

„Čaršija“

V privatnem debatiranju se večkrat uporablja beseda «čaršija». Posebno v bližnji preteklosti se je mnogokrat spravljalo besedo «čaršija» v zvezo raznih političnih dogodkov. In kaj je to? «Čaršija» je trg, semenj in tudi ljudje, ki na teh sejmih ali trgih trgujejo. To dovoljenje, da so lahko tu trgovali so v preteklem stoletju dobili v Srbiji le privilegiranci, v vasi pa sploh ni smel nihče imeti trgovine. Tako je bil človek z dežele izročen na milost in nemilost tem meščanskim družinam. Le-tem «čaršijam» je moral kmet prodajati svoje pridelke, in le od njega je moral zopet kupovati svoje potrebščine. Pravila, ki so dajala te pravice čaršiji, so onemogočila vsak napredek demokracije, ker je bil kmet preveč odvisen od čaršije. Hodil je k njim celo po posojilo, ker ga v tistih časih drugod ni mogel dobiti. Dogajalo se je, da je kmet prodal svojemu upniku že kar zelen pridelek. Saj so imenovali to obrt čaršije zelenaštvo. Seveda se kmet zaradi strašnih obresti ni mogel rešiti odvisnosti čaršije in ni imel nikake koristi od raznih demokratičnih ustanov, saj so te služile le gospodi iz čaršije, ki je imela glavno besedo tudi v politiki. Tako se je med čaršijskimi rodbinami razvila ostra konkurenca v politiki, ki je v krajevnih vprašanjih prišla do izraza in so krajevni tirani ustvarjali stranke, v katerih je moral kmet voliti, kakor mu je bilo ukazano od njegovega upnika. V teh razmerah so se v državni upravi šopirili možje, ki so živeli samo za čaršijo. Znali so si pa ti ljudje zagotoviti premoč v ustavodajni skupščini, in spretno so držali v svojih rokah vse državne ustanove. Njih vpliv je segel celo v Narodno banko in Državno hipotekarno banko. Za Beograd in okolico so pridobili popolnoma svoj položaj, ki se vidi posebno pri javnih dajatvah. Ta položaj čutijo vsi neugodno, največ pa od vseh pokrajin naša uboga Slovenija.

Kovinarji na Jesenicah

V petek se vrše volitve obratnih zaupnikov pri KID, za katere so vložene štiri kandidatne liste: NSZ, JSZ, SMRJ in ZZD.

Da so te volitve zelo važna zadeva za jeseniško delavstvo, kažejo marljive priprave za ta volilni nastop.

Narodnostrokovna zveza, svesta si svojega položaja, je storila vse, da bo izšla iz teh volitev utrjena in še bolj poživljena.

Jeseniški in javorniški tovariši so odločeni iti v volilni metež z največjim elanom in samozavestjo, dobro vedoč, da jih ta volilni boj vodi k napredku.

Jesenice so narodne in da je to tudi res, bo pokazal volilni rezultat.

Vsi oni, ki se še niso opredelili, naj volijo listo NSZ in ne bo jim žal!

Voditelji našega pokreta zaslužijo, da jim žrtve kronamo z volilno zmago.

Vprašanje znižanja obrestne mere . . .

V zadnjem času se mnogo razpravlja, kako znižati splošne obrestne mere za posojila in kredite v našem denarstvu. Državna hipotekarna banka in Poštna hranilnica sta s svojo obrestno politiko ovira, ki ne dopušča znižanja splošne obrestne mere. Nedržavni denarni zavodi so že zahtevali, naj bo vložna obrestna mera državnih zavodov vsaj za 1% nižja nego obrestna mera ostalih denarnih zavodov. Centralizacija vlog pri državno privilegiranih denarnih zavodih pa ves položaj še bolj komplicira. Narodna banka bi morala svojo eskontno obrestno mero znižati od 5% na 4%. Približujemo se normalnim časom in ravno ta čas zahteva znižanje vložne obrestne mere na 3.5 do 4.5%, kot je bilo razmerje med vojno. Obrestne mere za posojila se bodo takrat lahko znižale od 6% na 5%, kar bo v korist celokupnemu razmahu na denarnem poslovanju. Škoda je v obrestni politiki poldržavnih denarnih zavodov in stvar vlade bi bila, da se to vprašanje reši v korist potrebam našega denarstva.

Le takrat si dober poverjenik, če se mnogokrat odpirajo pisma iz Tvojega kraja.

Znamenje da delaš!

Domače politične vesti

Seja Jugoslovenskega društva za ceste.

V Beogradu se je vršila seja glavne uprave Jugoslovenskega društva za ceste. Vodil jo je bivši prometni minister Svetislav Milosavljević.

Soglasno pa je bil sprejet predlog uprave društva za ceste v dravski banovini, naj se priredi 4. in 5. junija v Ljubljani prvi jugoslovenski kongres za ceste, katerega naj bi se udeležili vsi pristojni činitelji državne uprave, zainteresirane prometne in turistične ustanove, na katerem pa se bodo obravnavala vsa vprašanja naših cest in prometa. Narodni poslanec Sekula Zečević je imel uspešen referat o uvedbi obvezne delovne službe, v katerem je navedel konkretne predloge, kako bi se mogle modernizirati naše ceste z uporabo domače delovne sile in domačega gradiva.

Pomočnik ministra za gradbe inž. Josipović je sporočil navzočim, v kakšnem stanju je predlog zakona o cestnem fondu, ki naj bi se oživotvoril z uredbo na podlagi pooblastil, ki jih ima vlada po finančnem zakonu.

Plenarna seja delavskih zbornic.

Centralno tajništvo delavskih zbornic v Beogradu je sklicalo plenarno sejo, ki bo 11. in 12. marca v Splitu. Na seji se bo obravnavalo vprašanje zaščite delavskih zaupnikov, volitve izvedencev za konferenco Mednarodnega urada v Ženevi, vprašanje inspekcije dela, bolniškega in pokojninskega zavarovanja ter druga vprašanja iz področja socialne politike.

Skrb «Slovenca».

Sestanek Hitlerja in Schuschnigga je bila prava senzacija. Teden pozneje pa se že kažejo posledice. Neodvisnost Avstrije je padla. In ravno to dejstvo mora zaskrbeti «Slovenca». Niso še jasne vse podrobnosti, v kakem pravcu se bo zadeva razvijala. To sicer ni važno. Toda za nas je važno, da je ob naš severni bok pritisnila masa 60milijonskega naroda, ki vedno misli, da je preko nas prehod na jug, na morje. Za našo samostojnost je prišel važen moment. In sedaj? Našo narodno zavest v roke, sicer bo pritisk prevelik in nas bo podrl k tlom. Nič popuščanja in oklevanja, temveč vedno moramo biti pripravljeni, da ohranimo samega sebe.

Naročajte,
čitajte
in dopisujte v
„Novo pravdo“

Funkcijonar

Stojimo v času občnih zborov, to je v dobi, ko morajo uprave naših strokovnih organizacij polagati obračune svojega letnega dela ter prikazati članstvu, ali organizacija zaznamuje v svojem letopisu napredek, zastoj ali nazadovanje. — Zato morajo biti vsi občni zbori dobro pripravljeni, resni in dostojanstveni, kajti zbor članstva mora posneti iz vseh poročil jasno in nedvoumno ali celo pomanjkljivo sliko o vsem izvršenem delu. Tudi dolžnost članov-poslušalcev je, da pazno in skrbno poslušajo vsa poročila ter jih objektivno presodijo in dajo o vsem svoje mnenje, bodisi s stvarno kritiko ali s toplim priznanjem. Občni zbor naj ne bo nikdar torišče, kjer bi skušali nekateri nestrpneži in razdirači medsebojno obračunavati, vnašajoč v organizacijo zgolj osebne zadeve in pri tem iskati morda osebnih koristi in hvale. Disciplina, dostojnost in mirnost naj dičita naše vrste. V tem se tudi zrcali moč in sila vsake organizacije.

Zelo važna točka na naših občnih zborih je gotovo izbira novega vodstva za bodoče poslovno leto. Res, lahko je izbrati nove funkcijonarje. Ali težko je presoditi v koliko je kdo zmožen in voljan izvrševati poverjeno mu nalogo. Dostikrat se vršijo volitve nove uprave z neko otroško neresnostjo, pač samo zato, da se zadosti pravilom in z željo, da se čimprej zaključi občni zbor. — In zopet se nam ob takih prilikah izpričuje dejstvo, da je vsak nedostatek v organizaciji odvisen le od posameznika — od člana.

Občni zbor naj izbere iz svoje srede najboljše izmed najboljših in njim naj poveri vodstvo organizacije. Vsak funkcijonar pa, ki prevzame mesto v novi upravi, naj se svoje funkcije zaveda v polni meri in to od dneva izvolitve pa do trenutka, ko dobi za svoj položaj razrešnico. Nihče pa naj ne prevzame na svoje rame posla, za katerega že v naprej ve, da ga ne bo zmogel, ali da zanj ni sposoben, ali pa da sploh nima volje in ne veselja, opravljati poverjeno mu delo.

Po navadi so vse funkcije v organizaciji in društvih le častne. Zato naj koristolovci in častihlepneži stojijo daleč proč od organizacij. Kajti nihče nima pravice, da bi izsesaval organizacijo in živel na račun delavčevih žuljev.

V vsaki naši organizaciji je življenje, delo in napredek odvisen od treh glavnih funkcijonarjev, t. j. od predsednika, tajnika in blagajnika. Oni morajo biti jedro in gonilna sila vsemu, ako se hočejo doseči pozitivni uspehi. Vendar naj nihče od funkcijonarjev sebe ne poveličuje, a tudi ne podcenjuje, kajti v vsaki glavi so trezne in pametne misli, če je mož na mestu. — En sam cilj mora vedno stati pred očmi vsakega funkcijonarja in to je: **delaj in stoj v borbi za delavske interese. Delaj in ne kloni!**

Sleherni funkcijonar se mora zavedati, da so ga postavili na vodilno mesto člani, njegovi tovariši, njegovi sodelavci in mu s tem izkazali globoko zaupanje. Ni na mestu, ako koga preraste čast in slava ter s tem morebiti pozabi, da je tudi on še vedno tovariš med tovariši. Njegovo občevanje naj bo vedno, povsod in do vsakega res prijateljsko in ljubeznivo. Vsak delavec je človek, ki zasluži vedno pošteno in tovariško besedo. Kot funkcijonar ne imej preveč obljub na jeziku. Raje manj govorjenja, pa več uspešnih dejanj. Vsak pozitiven rezultat se ti ob svojem času sam zahvali.

Funkcijonarji, kateri pa sredi dela opešajo, bodisi radi bolezni, prezaposlenosti, starosti ali česa drugega, naj se prostovoljno umaknejo na častna mesta ter s tem prepustijo aktivnejšim in delazmožnejšim članom, da oni vodijo organizacijo krepko in borbeno po začrtani poti k cilju. Vsak delaven član je gotovo zaslužen za organizacijo.

Vendar pa opominjamo vse naše delavce funkcijonarje, da skrbijo in si vzgojijo dobro nasledstvo — delaven naraščaj.

—ò—

Čisto so pozabili

Ureditev kmečkih dolgov spada k najresnejšim socialnim težavam našega malega kmeta. To vprašanje je važnejše od likvidnosti kreditnih zadrug, ker brez trajne razbremenitve kmeta od dolgov, tudi kreditno denarno gospodarstvo ne more uspevati. Izšla je uredba o postopni ureditvi kmetskih dolgov. Ti posli so danes tako daleč urejeni, da je ugotovljena končna vsota dolga za vsakega kmeta, ki ga je treba odplačati. V najugodnejšem primeru tozadevni predpisi dopuščajo črtanje polovice dolga, ki je sestavljen iz kapitala in obresti, ki so za zadolženega kmeta bile tudi v Sloveniji previsoke.

V razlagah k uredbam o likvidaciji kmetskih dolgov smo slišali priznanje odgovornih oseb, da je mnogo kmetij, pri katerih 50% znižanje dolga ne pomeni rešitve in da nevarnost za to kmetijo ni odstranjena. Rečeno je bilo, da so taki primeri posebnega uvaževanja vredni — toda rešiti se morejo le v okviru socialne pomoči. V poštev pridejo najrevnejše kmetije, podrte bajte s kupom otrok. To je važen, toda pozabljen kmetski problem, čeprav je banski svet na zadnjem zasedanju veliko govoril o potrebah naše vasi. Žalibog banski svetniki za socialne težave kmetov niso pokazali zanimanja — ali samo mimogrede. Najrevnejši kmet, ki v svoji revščini ne najde razumevanja za ceste, mostove in premijske bike, je ostal pozabljen v svoji najtežji bolečini.

Socialno zavarovanje v Rusiji

Sovjetska vlada je v januarju leta 1918. izdala dekret o socialnem zavarovanju, ki je bilo obvezno za vse osebe, ki so v službenem razmerju in za vse stroke dela brez razlike spola, starosti, vere, narodnosti in rase. Dajatve socialnega zavarovanja so znašale v prvih petih letih deset milijard rubljev, v teku zadnjih petih let pa še za 26.4 milijard rubljev.

Razen tega je dala država in strokovna združenja veliko milijard za delavske kulturne razmere in to v obliki brezplačne izobrazbe, štipendij itd. V letu 1936. so znašale državne dajatve in strokovnih organizacij za socialne in kulturne namene 15.5 milijard rubljev, to se pravi, da pride na vsakega delavca letno 601 rubelj poleg svoje mezde za kulturne in življenjske potrebščine.

V času druge petletke je bilo na stroške socialnega zavarovanja oskrbovanih v bolnicah 8 milijonov ljudi in v sanatorijih 1.200.000 oseb. Ostalih 7 milijonov delavcev in nameščencev je preživelo svoje proste dni v zdraviliščih. Poleg tega je bilo več stotisočev delavcev brezplačno zdravljenih na obratne stroške. Socialno zavarovanje skrbi v prvi vrsti za matere in otroke. V letu 1937 je bilo izdanih 822 milijonov rubljev za podpore porodnic in za oskrbovanje otrok, 208 milijonov rubljev je bilo izdanih za vzdrževanje otroških zavetišč. V letu 1937 je bilo 81.342 postelj v porodnišnicah, 1509 mlekarn, ki so razdeljevale mleko brezplačno in 4175 posvetovalnic za matere.

Konstituiranje ljubljanskega okrožnega odbora

V petek se je vršila seja ljubljanskega okrožnega odbora. Te seje so se udeležili vsi predstavniki ljubljanskih in okoliških podružnic, razen Medvod in Domžal, ki se jih na to sejo ni vabilo.

Do konstituiranja je vodil sejo zastopnik centrale, ki je v glavnem razložil pomen, naloge in cilje teh odborov.

Odbor se je konstituiral takole: predsednik: tov. Avgust Jamnik, podpredsednik tov. Lojze Oven, tajnik France Juvan, blagajnik Lojze Hočevar. V ostali odbor pa še vsi predsedniki in tajniki ljubljanskih in okoliških podružnic. Za referenta kulturno-propagandnega in zabavnega odseka pa je bil izvoljen tov. Košenina.

Karel Nový: 6

ŽIVETI HOČEMO

(Roman.)

«Strah me je», je zašepetala. Zdi se ji, da je majhen otročaj v belem oblačilcu in da jo je ugrabil neki tujec, ki jo nese preko žuboreče vode v neznano temo.

V trenotku, ko jo je polagal v lazu v travo, ko je čutila pod seboj trdo dlan, je zagledala strop hotelske sobice z zabrisano rožo in debelušnim angelčkom na sredi in Franca Grussa nad seboj, in on pravi — ne! Nihče ne govori, samo stokanje se trga iz prsi, ki jo tišče in drobe.

In v tem se je uprla.

«Ne! ne! ne!»

To je borba z nerazsodnim človekom! Še ubil jo bo!

«Franc!» kriči v stiski, pri tem pa jo kakor ogenj prešinja sladkost.

Marija Magdalena leži v travi z negibnimi udi. Vedno je tako. Najprej vrtinčasta rdečica, nato velika, tiha jasnina, zatem, kakor bi odrezal, medlost in tema.

Moj Bog, kje je?

Narava že davno spi, tema je, megla zakriva goščavo in drevesa.

«Fanta imaš!» pravi Jože tik ob njenih ustih.

«Ne!»

Čuje se godba. Iz belih megel in sopar vzhaja mesec in se razliva po črnem hrbtu gozda.

Magdalena se še vedno boji. Ali je ne bo zadavil ta človek?

Odmaknil se je od njene glave in potem sedel nepremično, s povešenimi rameni.

Nikoli ni drugače, tegoba, grenkost in sneg lega na srce. Magdalena se polagoma zave svoje zapuščenosti. Vidi mesec, sliši šum oddaljenega gozda, pritajen veter pihlja za njo in prinaša godbo iz vasi; a le površno čuti vse to na svojih razpaljenih licih.

«Jože, hudo si mi storil!»

Kakor razbita je, s težavo se pobira, glava ji nagloma pada kakor skala v dolino. Toda sliši svoj glas:

«Fant, zakaj si mi to storil?»

«Zato, ker te imam rad.»

«Res me imaš rad?» ga pogleda Magdalena in pričakuje vročih besed in božanja.

Mesec sveti. Tako blizu kakor nikoli poprej. Šumenje gozda in veter z godbo. In iznova se vse porazgublja.

«Jože! Jože!»

«Kdaj se odpelješ v Prago?» vpraša mirno, brez očarljivosti, kakor da se ni nič zgodilo.

Da, z moškimi je vedno tako: v trenotku postanejo čemerni, skoparijo z besedami in mislijo na kako tretjo stvar.

Naglo je vstala, rekoč:

«Kaj si bo mislila teta, kod hodim tako dolgo!»

Šla je kakor v snu. Svet se ji ni odpiral s prave strani. Kakor bi stopala preko majave brvi nad globoko vodo, v kateri migotajo luči.

«Če bi spočela!» jo je zapeklo. Zgrabila se je za prsi in hitreje zadihala. Obrnila se je k njemu in očitajoče rekla: «Ti!»

Videla je, da se smehlja. Tega ni mogla razumeti. V resnici pa je stal pred njo kakor plašen šolarček. Prijel jo je za roko in z usti iskal njenih ustnic. Odmaknila je glavo, kolikor je mogla. Ali je govoril? Slišala je le sunkovito razbijanje svojega srca.

Opogumil se je in znova začel siliti:

«Ostani tukaj, Magdalena.»

Ker ni odgovorila, je vprašal:

«In če bi v Pragi našel delo?»

«Ne, to si pa kar iz glave izbij! Za tisto se brigaj, kar imaš!»

«In če bi me odpustili?»

«Da — če bi te odpustili! Misliš resno?»

Osupnila je in se prestrašila.

«Delamo čedalje manj in odslavljajo nas. Saj vem, fanta imaš v Pragi! Nič ne skrivaj!»

«Imela sem ga, Jože, kaj bi tajila, pa tega je že dolgo.»

Velik in močan je stal pred njo kakor takrat, ko je odhajala in prišel po slovo. Nekaj časa je trajalo, preden je spravil iz sebe, naj mu piše in da bi ji odpisal. Poslala mu je dve ali tri pisemca, potem mu ni več odgovarjala in pozneje tudi teti ni več pisala. Kaj in čemu naj pisari? Vsi so se odtujili, zgubila se je.

«Magdalena, povej! Če bi v Pragi dobil zaslužek?»

Tudi na to mu ni vedela kaj odgovoriti. Pobožala ga je in on je vprašal:

«Ali pojdeš k Rainiševim?»

«Saj sem tako trudna! Jutri popoldne se odpeljem. Šimonovi bodo šli z menoj. Me boš ti tudi spremil?»

(Dalje prih.)

Zunanje politične vesti

Zgodovinsko važni zunanjepolitični dogodki preteklega tedna pomenijo konec dosedanje svetovne politike, preobrat, s katero se prične nova doba v Evropi.

Povod za ta preobrat je dala Hitlerjeva Nemčija s svojo razčiščevalno akcijo v nemški armadi in tesna priključitev armade z narodnosocialistično stranko, drugič z imenovanjem 100% narodnega socialista Ribentropa za zunanjega ministra Nemčije, tretjič s sestankom med Hitlerjem in dr. Sušnikom v Berchtesgadenu in četrtič s Hitlerjevim triurnim govorom 20. februarja t. l.

Anglija se je pod vtisom teh dogodkov preokrenila v svojem zunanjepolitičnem gledanju. Prelomila je politiko preteklosti, žrtvovala zunanjega ministra Edena in izjavila, da je pripravljena pogajti se z Italijo in Nemčijo, brez ozira na dosedanji koncept zunanjepolitičnega programa.

Ministrski predsednik Chamberlain je v daljšem govoru podal osnovne misli zunanje politike svoje vlade, izjavljajoč, da je primoran tako storiti, ker ne more nositi odgovornosti, da bi vodil Anglijo v vojno.

Dogodki bodo pokazali, kdo ima prav: Chamberlain ali Eden, kar je pri breznačelnosti in nedoslednosti angleške politike težko presojati.

Francija je pod vtisom istih dogodkov sklicala sejo svoje vlade, ki je sklepala in tudi sklenila preokret v svoji zunanji politiki, izjavljajoč, da se raje pogaja z diktaturami v angleškem smislu. To pomeni, da je opustila tradicionalen načrt «ljudske fronte», brez ozira na zveze s sovjetsko Rusijo in se podala na pot nacionalne koncentracije vseh tvornih sil Francije. Pristopiti hoče k pogajanjem za sporazum z Italijo in Anglijo. Sklenila je žrtvovati še 30 milijard za oboroževanje.

Avstrija je po prvi kapitulaciji pred Hitlerjem prišla k sapi, morda na pobudo in oporo neke evropske države, ki je ob priliki sestanka v Berchtesgadenu še ni imela.

Dr. Sušnikov govor dne 24. februarja t. l., ako ga smemo vzeti za iskrenega, je smatrati kot odgovor Hitlerju, v katerem se mu sporoča, da se bo avstrijska vlada borila za suverenost Avstrije napram vsem in vsakomur, ki bi hotel to suverenost na kakršenkoli način okrniti.

Do tu in nič dalje je bila zadnja beseda Sušnika Nemčiji. Dogodki, ki morajo brezpogojno slediti, bodo pokazali, koliko je mogoče verovati in graditi na besede avstrijskega državnika. Značilno je bilo, da Hitler suverenost in samostojnost Avstrije v svojem govoru niti omenil ni. Mnogo da misliti o namerah Nemčije do Avstrije, posebno še, ako se sme verjeti vestem, da so se razgovori v Berchtesgadenu vršili pod grožnjo, da se v nasprotnem primeru zasede Avstrija po nemških četah.

Ako je avstrijska vlada dobila naknadno toliko poguma, da na tak način odgovarja na nemške težnje, potem ne pomenijo zadnje spremembe v avstrijski vladi bistvenih sprememb.

Pohod narodnih socialistov v Gradec je avstrijska vlada ustavila z oboroženo silo, čeprav je notranji minister narodni socialist.

To pove dovolj jasno, da Avstrija še ni tako v naročju Nemčije, kakor se je pred razvojem dogodkov mislilo.

V oči pada, da pri teh zunanjepolitičnih preokretih ne sodeluje Rusija.

Rusija se bo najbrže vrnila na azijska tla in opustila svoj političen vpliv na razvoj dogodkov v Evropi.

Težnja vse nemške zunanje politike gre za tem, da se izolira Rusija in da se bo moral vsakdo, ki se bo hotel pogajati z Nemčijo in sklepati sporazume, preje odpovedati zvezam z Rusijo.

Nemčija je govorila dovolj jasno, kaj hoče in česa želi. Zato ta velikanski preokret velesil v zunanji politiki, ki mora v bližnji prihodnjosti dovesti do važnih in morda za Evropo usodnih dogodkov.

Veliko je ljudi, ki delajo le to, kar morejo in prav to je znak njihove nizke kulture.

Javni nameščenci

Nameščenci in uslužbenci javnih korporacij, države, banovine in občin imajo za naše socialno, gospodarsko in kulturno življenje izredno veliko važnost. Tudi v političnem življenju igrajo ti nameščenci zelo pomembno vlogo. Ta pomembnost ne izvira samo iz številčne jakosti te vrste duševnih delavcev, temveč predvsem in v prvi vrsti iz važnosti delokroga, ki je tem nameščencem poverjen. Tem nameščencem je poverjeno izvrševanje najvažnejših poslov v življenju države in naroda. Daleč so za nami časi, ko so bili javni nameščenci izvrševatelji volje vladarjev in fevdalnih gospodarjev nad imetjem in življenjem podanikov. Danes so javni nameščenci izvrševatelji volje naroda, zaščitniki koristi ljudstva in s tem branilci koristi države same. Vsa oblast izvira iz ljudstva, vsa moč te oblasti mora služiti samo enemu svetemu namenu: kako narod usposabljati za srečnejšo bodočnost, ki se izraža predvsem v gmotnem blagostanju in zaščiti posameznika pred kakršnimkoli izkoriščanjem, da morajo tako prizadevanja tega posameznika služiti vsesplošnim narodnim koristim. Javni nameščenec mora ustvarjati močne pogoje za kulturni napredek naroda, za demokratizacijo javnega življenja, za notranji mir in zadovoljstvo državljanov. Javni nameščenec upravlja gmotno in duševno premoženje naroda, varuje dobrine družabnega reda, on ima v rokah sredstva za pravilno nacionalno in državljansko vzgojo ljudstva, on nosi glavno odgovornost za moralno in družabno disciplino naroda, da more narod pri vseh prilikah ostati sposoben za obrambo koristi celine. V roke javnih nameščencev je položena državna sodna, upravna in izvršna moč — v njih roke je zato položena tudi bodočnost naroda in države. Kdor ima v rokah moč in oblast, je nase prevzel tudi soodgovornost, da bo ta moč in oblast postavljena samo v službo naroda in države, ne v službo posameznika ali posameznikov. Javni nameščenci so samo uslužbenci svojega ljudstva — in nikogar drugega.

Pravice javnega nameščenca kot izvrševatelja državne in samoupravne moči in oblasti so ogromne, nič manjše pa niso njih dolžnosti. Ta nameščenec ne sme biti nikdar sam sebi namen, njegova služba ni samo izvor njegovega gmotnega obstanka in duševnega življenja, služba je sredstvo, s katerim javni nameščenec izvršuje svoje poslanstvo v življenju države in naroda. V prvi vrsti interes ljudstva zahteva, da je miselnost javnega nameščenca skozi in skozi demokratična, ker samo v taki miselnosti leže pogoji za pravno pravilno in socialno pravično in koristno izvrševanje poslov odrejenega delokroga. Uradnik mora biti vdan sin svojega naroda, ki nikdar ne pozabi, da je vrhovni smoter vseh dejanj in nehanj gmotno in duševno zadovoljstvo najširših ljudskih vrst. Dolžnosti javnega uradnika so tako težke kot je težko in zamotano življenje samo, ker morajo te dolžnosti biti kos obvladanju najsrditejših nemoralnih instinktov v izživljanju ljudstva in obvladanju brezobzirnih sebičnih namenov in nagnenj posameznikov ali posameznih skupin.

Zato spada problem socialne zaščite javnih nameščencev k najvažnejšim vprašanjem vladanja držav, k najpomembnejšim socialnim problemom današnjih dni. Kdor ima izredne dolžnosti in posebno težko odgovornost, mora biti deležen izredne socialno-pravne zaščite ter mora biti ta zaščita simbol in vzor za socialno-gospodarsko politiko med narodom. Suženj velikim nalogam služiti ne more, komur socialna zaščita ne ustvari ponosa in samozavesti, ta za demokratično upravljanje svoje službe ne more biti sposoben, ta za ponos in samozavest ljudstva ne bo našel razumevanja. Samo ponosen in samozavesten narod bo ostal svoboden! Mi vemo in moramo to tudi naravnost povedati: javni nameščenec brez vsestranske socialne zaščite, ki naj ga z neizprosno doslednostjo varuje na vse strain in proti vsakomur, koristna in dejavna socialna politika enostavno ni mogoča, vse je le krparija, nestalno, viseče v zraku, očividno od nebroj pojavov in elementov. Kako naj bo večno zagrenjen in zaskrbljen javni uradnik propovednik socialne pravičnosti, inicijator socialnih ukrepov, ko sam trpi težke socialne krivice! Kako naj bo uradnik pravičen sodnik v civilnih, upravnih sporih in v kazenskih stvareh, ko na samem sebi in v sebi ne more najti merilo za pravico in resnico. V njem so ti pojmi morali postati zamegleni ali pa ne najde v sebi sile za brezobzirno uveljavljanje teh načel. Polagoma se prično uresničevati besede pesnika O. Župančiča, «da sila brez pravice je nasilje».

Moderne države so zlasti po vojni storile vse, da službeno razmerje javnih nameščencev urede na način, ki naj državljanom zajamči, da bodo posle javne uprave izvrševali kar najboljši ljudje kar najboljše. Za državno življenje je podkupljiva javna uprava smrt, ki pomeni gotovo smrt. Uradnik ne sme imeti potrebe, da je podkupljiv, njegov gmoten obstoj mora biti z zadostnimi rednimi prejemki zajamčen. Najboljše prejemke v državi bi morali imeti javni nameščenci — in ne da je narobe. Iz takega materijelnega položaja je res demokratična uprava državnega življenja mogoča.

Osnovna zahteva najpriprostejše socialne zaščite ročnega delavca je zaščita v službi, zagotovitev stalnosti in nepremestljivosti. Usodna pogreška je, ako mora javni nameščenec tako zaščito celo v najskromnejšem obsegu pogrešati. Napačno dela, kdor misli, da se ta zaščita s svojimi koristnimi posledicami more nadomestiti s strogostjo — in s strahom pred izgubo službe. Delavci imajo svoje obratne zaupnike, v demokratičnih državah poznajo to ustanovo tudi javni uradniki, ki je pokazala, da more biti za soliden napredek javne uprave samo koristna. Ta ustanova je v javni službi, na katero imajo politične moči skoraj neomejen vpliv — in to vpliv in vedno najpravičnejši — bolj potrebno kot v zasebnih podjetjih. Kdor hoče demokratično vladati, mora biti tudi sam demokratično vladan, ne diktatorsko.

S primitivnim gledanjem na probleme javnih nameščencev — naše državno in narodno življenje ne bo postalo neprimitivno. Pravimo: socialni in gospodarski problemi kmetov in ostalih socialno slabih slojev bodo solidno in trajno rešeni samo z zadovoljivo rešitvijo problema javnih nameščencev.

V službi voditelja

V krogu svoje družine na Jesenicah je te dni praznoval tov. del. in hišni posestnik, občinski odbornik, podstarosta Sokola, načelnik «Narodne sloge» in predsednik Narodnostrokovne org. del. **Tine Zupan** svojo 40 letnico. K jubileju mu čestitajo številni prijatelji in znanci, a zlasti zaupniški zbor NSZ, ki so bili v težkih bojih za uveljavljanje svojih pravic deležni razumevanja in pomoči.

Po rodu je Tine Zupan iz Zabreznice pri Žirovnici. Njegov vzgojitelj pa je ugledna družina Bohinc na Slov. Javorniku. Kot 15letni Bohinčev Tine je nastopil službo pri KID, kot tak se je zanimal za idejno vzgojo narodnega socializma; kot 19letni mladenič pa je obiskal brate Čehe, da si utrdi slovanska načela o spoznavanju idejnih smernic narodnega socializma.

O povratku v domovino je vstopil v službo dobrovoljca, po osvobojenju Srbov, Hrvatov in Slovencev pa je stopil v funkcijo tajnika Narodnosocialistične strokovne zveze na Jesenicah. Kot aktivni član in funkcijonar je sodeloval pri vseh socialnih vprašanjih delavstva v revirju. Reorganiziral je org. Narodno strok. zvezo in dosegel lepe uspehe. Danes predseduje 883 plačujočim članom.

Zaupniki NSZ želimo, da bi ž njim praznovali še 50letni jubilej.

Zdravo, Tine!

Javna zahvala listu „Kovinar“

Podružnica NSZ Javornik si šteje v dolžnost, da se tem potom zahvali «Kovinarju» za tako uspešno propagando v svrho napredka naše organizacije. Odkar se vrši polemika med kovinarjem in našim predsednikom, so pristopili štirje člani SMRJ k naši podružnici. Izjavili so, da so pristopili samo zato, ker so videli, kje je odkrita srčnost in kje je pravica. Po njihovih izjavah jih bo pristopilo še več.

Vidiš, dragi «Kovinar», kako lepo propagando delaš za nas. Ko bi vedel, da bo tako, bi bil prav gotovo raje molčal o podporah za najboljše zaupnike. Ampak saj veš dragi «Kovinar», da znajo tudi Tvoji bralci razsojati in čitajo tudi med vrsticami. Niso tako neumni, kot misliš Ti, ko jim tolmačiš, da ni nikake pomote, če misliš Kralj Franceta namesto Kralj Ignacija. Mislimo, da Franc ni isto kot Ignacij. Hvala, «Kovinar», le tako naprej!

Podružnica NSZ Javornik.

Iz delavskih krajev

Loke

V nedeljo, dne 6. marca t. l., se bo vršil v Sokolskem domu v Zagorju redni letni občni zbor naše podružnice.

Vse tovariše vabimo, da se tega rednega letnega občnega zbora gotovo udeleže, kajti razpravljalo se bo o zelo važnih stvareh, ki se specielno tičejo rudarskega delavstva. Zato upamo, da se bo vsak tovariš zavedal svoje stanovske dolžnosti ter organizacijske discipline in da ne bo nikogar, ki bi se tega občnega zbora ne udeležil.

Maribor

V nedeljo, dne 6. marca t. l., bo v Mariboru redni letni občni zbor.

Tovariši! Razpravljalo se bo o važnih vprašanjih, ki se tičejo Vas vseh, zato upamo, da ne bo nikogar, ki bi se tega rednega letnega občnega zbora ne udeležil. Kolikor bo v Vas zavednosti, toliko se bo Vaš položaj izboljšal. Zavedati se moramo, da je le v strokovni organizaciji naša moč in sila.

*

Pozor! V soboto zvečer, to je 5. t. m., pa se bo vršila seja upravnega odbora.

Javornik

V nedeljo, dne 27. februarja t. l., je bil v Sokolskem domu na Javorniku dobro obiskan članski sestanek NSZ, ki je bil namenjen v prvi vrsti volilnim pripravam za volitev obratnih zaupnikov, ki bodo v petek, dne 4. marca t. l.

Predsednik tov. Kralj je uvodoma orisal historiat dela podružnice za dobrobit svojih članov, ki ima zaznamenovati nekaj prav dobrih uspehov.

Tov. Rupnik, kot odposlanec centrale, je v daljšem govoru pojasnil pomen narodnostrokovnega pokreta za Jesenice in Javornik. Obrazložil je važnost volitev obratnih zaupnikov, poudarjajoč, da dober zaupnik delavstva lahko mnogo več koristi v obratu kot kak narodni poslanec. Pozival je navzočne k vztrajnosti, strokovni zavednosti in odločnosti, želeč, da bi bile bodoče volitve mejnik novega podviga narodnostrokovnega delavstva.

Predsednik jeseniške podružnice tov. Tine Zupan je pa v daljšem in stvarnem govoru orisal pomen kolektivne pogodbe za delavstvo, prikazal je težkoče, ki so ovirale, da ni bil uspeh delavstva tak, kot bi bil lahko.

Dotaknil se je raznih zadev, s katerimi so nasprotniki hoteli zanesti med obe podružnici seme razdora, kar pa se jim poleg enodušnosti in enotnosti pogledov na vse strokovno delo ne bo posrečilo. Zlomilo ne bo elana, s katerim pojdejo narodni delavci na volitve.

Tov. Kralj je zaključil lepo uspelo zborovanje s klicem vse zavedne strokovne in narodne sile, da nastopijo na dan 4. marca kot en mož za čast in prestiž strokovnega gibanja.

JAVORNIK.

Podružnica NSZ Javornik je imela v nedeljo, dne 20. februarja t. l., svojo predpustno veselico, katera je izpadla v splošno zadovoljstvo. Vladalo je splošno razpoloženje in mnenje vseh je bilo, da tako domače in prisrčne zabave doslej še ni bilo.

Podružnica se pripravlja na volitve obratnih zaupnikov, katere bodo volili v petek 4. marca. Postavljene so štiri liste in bo borba precej huda. Naša organizacija nima strahu, ker se članstvo zaveda, kje se dela v korist delavstva: za celoto in posameznika. Torej člani NSZ, le krepko naprej. Naši nasprotniki se poslužujejo in se bodo posluževali vseh mogočih stvari, da bi naše člane zbegali. Naš član pa naj na vso to gonjo odgovori takole: Na dan volitev naj vsak pride čimprej volit. Voli naj tako, da dá plavo glasovnico celo v zavitek, ostale pa naj raztrga in vrže v zato pripravljeno košaro. Tovariši, tako bomo obračunali z vsemi tistimi, kateri imajo dobrobit delavstva le na jeziku, v dejanjih pa nasprotno. To se je videlo v preteklem letu prav na vseh poljih.

V vednost in razsojo

namesto odprtega pisma

Nisem imel namena dajati komentarja h komentarju, saj je tak, kot sem ga pričakoval. H komentarju iz Kovinarja dne 30. januarja t. l., št. 4, samo toliko, da spada Kralj Franc med tiste gospode v krogu Kovinarja in samo vprašam, če se je že pozabilo, kaj je organizacija NSZ izjavila zadnji teden ob zaključku pogajanj. Zato se mene ne sme šteti med tiste gospode in če ga tudi ne kupujem, kot to Kovinar sam trdi, potem

me nekdo proti moji volji tišči med gospode okrog Kovinarja. Seveda bi imel Kovinar rad veliko gospodov in bi rad predstavljal vse delavstvo našega revirja. Na žalost moram temu Kovinarčku dopovedati, da še dolgo ne predstavlja vsega delavstva našega revirja, ko so pa njegovi najboljši zaupniki sami zapisali, da SMRJ nima več kot 150 organiziranega članstva in da še od teh 150 ni polovica redno plačujočih članov. Kovinarčka se več proda po agilnih kolporterjih se mi zdi, kakor pripoveduje tista svetopisemska zgodbica, ko je šel ponoči sosed prositi soseda naposodo hleb kruha in mu ga je po dolgem trkanju le dal, pa ne iz dobre volje, pač pa zaradi nadležnosti. Kar se pa tiče rdečih rož, je res, dragi Kovinarček, da jih je kljub veliki negi vedno manj, in upajmo, da se bodo še te posušile in da bodo redke kot kruške salcburgarce, ki so že skoro vse izumrle. Pa, da te Kovinarček ne popade zopet kaka slabost, da ne boš mislil, da mislim nageljčke. Da pa je Kralj France odkrit, to pa Kovinarček že ve, ne pa tako, kot hočeš Ti zavijati, da hočem vse Tvoje bralce, prostovoljne in prisiljene zapisati v knjigo prilizovanja. Saj Te poznam, samo drugam bi jo rad zavil, da Te bralci ne bi pogruntali. Kaj ne, da ni bilo groženj napisanih pri Tebi, proti meni? Ne, ampak so bile pri drugih izrečene. Ampak Tvoji bralci tega ne smejo vedeti, kaj ne? V 6. številki me zopet malo opisuješ in s tem vidim, da sem Ti zelo všeč: Posebno moja kravata in znak na njej. Kakor je videti, se Ti zelo dopade, ampak, da Ti povem, zate taka ni. Ti pa že moraš dobiti tako, ki Ti bo pristojala, saj veš kakšna mora biti! Kar se pa tiče tov. Rupnika, Ti moram povedati samo to, da sem po izidu Tvoje 6. številke z njim govoril in razgovarjala sva se o Tvojem članku in ugotovila, da nisva bila v restavraciji pri Tratniku in da ni bilo prav nič takega, kot Ti navajaš in da sva še nadalje prijatelja, čeprav Ti drugače misliš! E, mlad si še mlad, za to Ti odpuščam, če Ti katerikrat kaka otroška uide! Upam, da veš, da imajo v Beogradu humorističen list »Ošišani Jež«, v Zagrebu »Koprive«, kaj pa če bi bili na Jesenicah »Skisani možgani«? Zdravo! Kralj France, s. r., P. P. — Iz komentarja na komentar pa ugotavljam še sledeče, dragi Kovinarček, in si to štejem v veliko čast, da sem imel le prav, ko nisem glasoval za tisto podporo zaradi katere se je ta polemika začela. Zakaj? Zato, ker Ti sam na tihem priznaš, ko vendar nisi prinesel niti enega dokaza, da nimam prav. Hotel si zadevo spraviti popolnoma na drugi tir in ravno s tem si moje ravnanje potrdil, kar so moji čitatelji gotovo sami ugotovili, S tem je moje polemiziranje s Teboj zaključeno!

Zlata jajca

Med sodobnimi slovenskimi pesniki nam ugaja po globokih mislih, čistosti jezika in ljubkih stihih Oton Župančič. Pravijo, da imajo pesniki proroški dar. Zato si oglejmo srčkano otroško pesmico «Zlato v Blatni vasi», kjer nam živo riše pesnik sledeči prizor:

«Trgovci z novci» pozabijo sredi vasi pisker zlata.

Nanj nalete «slepci s cepci» ter zdrobe lonec. To zapazijo «norci s korci», ki raztresejo zlatnike po blatu. Za njimi pa stopa «putka tutka», pobira pridno zlat za zlatom ter ga zoblje.

— In Blatničani zbrani
sklenili so v en glas zares,
Ta puta kokodajca
bo nesla zlata jajca!
Potem pa pit, ha — ha zares,
oj Blatničani zbrani.

Bogme! Naš Župančič je res prorok, kakor mu ga ni para v svetem pismu stare zaveze. Že pred vojno je nastala ta pesmica, pa je tako prikladna in resnična za sedanje razmere, da jih je moral pesnik videti v proroškem duhu za desetletja naprej. Blatničani gledajo mirno ogromno bogastvo sredi vasi, opazujejo prostodušno slepce, norce in premeteno puto, ter se spomnijo zakladov šele, ko je prepozno. Toda tolažba je hitro pri roki, saj jim bo nesla kokoš — zlata jajca. Zares izborna satira.

«Slepci s cepci»! Spomnimo se brezplodne politične borbe zadnjih dvajset let, ki so privedle do tega, da še danes nismo tako ujedinjeni, kakor to interesi naroda in države zahtevajo. Žalostna pa resnična je ta konstatacija. Pa prišli so «Norci s korci». Izdajali so nasprotujoče si naredbe, dvigali so valuto s tujim denarjem, upropaščali so gospodarstvo in teptali zlato po blatu. Za njimi pa je stopala izkoriščevalka «putka tutka» ter se pridno mastila z blestečo robo. «Blatničani zbrani» pa so gledali početje in se veselili, češ, saj jim bo zlatá sita puta «nesla zlata jajca». Oj, «Blatničani zbrani»!

In vendar, koliko Blatničanov tega ne vidi, koliko tisoč je lačnih in bednih, ki bodo še poveličevali «puto» v sladki nadi na — zlata jajca! Trezna prevdarnost je danes redka lastnost. Lahkoverno ljudstvo se da voditi za nos od krivih prerokov, ki se trkajo na prsi in se proglašajo za edino zveličavnega Mesijo. Svete narodove svetinje se vlačijo v blato, vzori zamirajo, krepost beži iz ulice med štiri stene. Med tem pa razbijajo slepci s cepci in teptajo norci s korci zlato, ki ga pridno pobira premetena putka — tutka.

Ali se naj nadaljuje to početje? Ali naj tudi posnemamo «Blatničane zbrane »in gledamo s prekrižanimi rokami, kako naseda lahkoverno ljudstvo varalicam, ki hodijo k njemu s cepci, korci in obljubami na — zlata jajca. Delavci, nameščenci! Razmišljajte in odločitev gotovo ne bo težka.

Natečaj za igre iz delavskega življenja

Prosvetna centrala Saveza grafičnih delavcev Jugoslavije v Zagrebu razpisuje natečaj za igre (enodejanke, govorni zbori niso izključeni), da se pripomore k ustvarjanju gradiva, kjer se bo obravnavalo življenje delavca.

Rokopisi predloženih iger (enodejank, govornih zborov) morajo obravnavati vse pojave iz delavskega življenja ali se sploh nanašajo na delavca. V nadalnjem se prepušča popolna svoboda pisatelju, samo prosi se, da bo igra sestavljena po načinu sedanje dramske umetnosti, katero predvajajo diletantje.

Igra mora biti tako sestavljena, da njeno trajanje ne prekorači časa od 40 do 60 minut.

Igre naj bodo po možnosti pisane s pisalnim strojem.

Igre s pseudonimom se pošljejo na: **Prosvjetna centrala SGRJ u Zagrebu, Primorska ulica 2.** Na zunanji strani ovitka mora biti označeno: «Za natečaj glume», a sami igri mora biti priložen pseudonim, v posebni kuverti, na kateri bo na zunanji strani pseudonim, a v notranjosti ime in točen naslov avtorja.

Rok natečaja za oddajo rokopisov se zaključi s 15. junijem 1938.

Vse pravočasno odposlane igre bodo ocenjene od komisije strokovnjakov.

Za nagrado določenih iger je določena vsota 5000 din (pet tisoč dinarjev), od katere skupne vsote bo komisija predložila višino nagrade za posamezne igre. (Izplača se osem dni po ocenitvi.) — Prosvetna centrala si pridržuje pravico, da po potrebi poveča gornjo vsoto za morebitni odkup posameznih del.

Prosvetna centrala SGRJ v Zagrebu si tudi pridržuje pravico, da nagrajeno ali odkupljeno delo, ki vsebinsko ustreza natečaju, pa deloma potrebuje nekatere spremembe, iste izvrši po svoji zamisli.

Nagrajene in odkupljene rokopise bo tiskala «Prosvjetna centrala», da jih lahko predvajajo vse ustanove, spadajoče pod Savez grafičnih delavcev Jugoslavije in da izvajanje pri teh ustanovah ni podvrženo nikakemu honoriranju avtorja dotične igre.

Rezultat natečaja bo objavljen v časopisju.

Priporočamo članom, ki se zavedajo svoje zmožnosti, da se udeleže natečaja. Tovariši, ali ne bi bilo častno za nas, da bi prvi nagrajenec izšel samo iz naših vrst. Kar krepko na delo!

Kulturni obzornik

«Sodobnost» št. 1-2.

Ta neodvisna slovenska revija — tak je njen podnaslov — stopa z dvojno številko v VI. leto svojega izhajanja. Urednik Ferdo Kozak je ob tej priliki napisal nekaj besed, ki pričajo, da je revijo ustanovil oni del slovenske inteligence, ki je bil razočaran v nadah, ki so jih Slovenci stavili v mlado državo. V odporu do stanja, v katerem je danes naš narod, je nastala potreba po reviji, ki bi «zastavila slovensko vprašanje, ki bi slovensko politično, kulturno življenje postavila v luč resnice in moralnega vrednotenja». Tak program mora iz srca pozdraviti vsakdo, ki mu je narodova blaginja resnični smoter.

Poleg drugih sestavkov prinaša ta številka članek «Dve razdobji fašizma na Slovenskem» (A. Poljanec), ki vsebuje mnogo tehtnih ugotovitev tega gibanja pri nas. Skuša nas v kratkih besedah uvesti v poznanje in zakulisje fašističnih ideologij sploh, nato pa v razvoj fašizma na Slovenskem (doba Orjune in doba, ki jo je započel Jevtićev režim). — Zelo zanimiv je nadalje članek «Stavkovni val v Sloveniji v letih 1935 in 1936» (Vito Kraigher). Člankar izhaja iz ugotovitve, da so stavke številne v času gospodarskega poleta in da njihovo število pade v dobi zastojev in kriz. Stavkovni val teh let prikazuje kot nujno posledico tedanjega gospodarstva v Sloveniji: Ko so se 1934 začeli kazati znaki gospodarskega izboljšanja ter je začela naraščati zaposlenost in enako tudi cene proizvodov, so delavske mezde padale vse do srede 1936. Tedaj podjetniki niso hoteli iz lastne volje zvišati mezd, ampak so skušali pri mezdah nadoknaditi izgube iz časa krize. Dokler pa so imeli možnost, da bi dobili delovno silo med še vedno številnimi brezposelnimi in dokler ni postalo nesorazmerje med cenami produktov, posebno življenjskih potrebščin) in nizkimi mezdami nevzdržno, delavci niso zahtevali zvišanja mezd. Potem so si morali pomagati s stavko. Člankar nato opisuje položaj delavstva pred stavkovnim valom, se ustavi pri stavkah samih in ugotavlja njih uspešnost.

«Sodobnost» je nedvomno revija, ki jo moramo prištevati med one redke publikacije pri nas, katerih namen je, služiti slovenskemu ljudstvu in mu kazati pot v pravičnejšo bodočnost.

Razglas.

Vsled prekoračenja kreditov so po sklepu Upravnega odbora Javne borze dela v Ljubljani z dne 18. februarja t. l. ustavljeni vsi dodatni (izredni) obroki na redno podporo.

Poziv!

Govorijo se neresnične stvari o meni. Primoran bom proti vsakomur, ki to govori, sodnijsko postopati.

Žerjav, 12. februarja 1938.

Jakob Prosen, Žerjav.

Gospa (pri klavirju) svoji kuharici: «Kaj bi naredila, Lenčka, če bi znala peti, kakor jaz?»

Kuharica: «Petja bi se šla učit, gospa.»

Delniška družba pivovarne
«Union»
pivovarna in sladarna
Tovarna za špirit in kvas
v Ljubljani, poštni predal 45
Priporoča svoje izborne izdelke in sicer:
Svetlo in črno pivo
v sodih in steklenicah
Pekovski kvas, čisti rafinirani špirit
Telefon številka
23-10 in 23-11

Vsakdo naj ve,
da je trgovina s papirjem, pisarniškimi, razmnoževalnimi, tehničnimi in šolskimi potrebščinami
IV. BONAČ
LJUBLJANA
Šelenburgova ulica 5
najbolje sortirana trgovina
Polnilna peresa, pisemski papir, albumi, pisalne garniture, keramika, bižuterija in druga moderna darila
Zastopstvo za OZALID

Največji slovenski denarni zavod
Mestna hranilnica ljubljanska
ima
lastnih rezerv okoli din 25,000.000·—
Prirastek novih vlog v decembru 1938 din 5,300·000·—
Prirastek novih vlog od 1. januarja do 28. februarja 1938 din 24,664.000.—
Nove in oproščene vloge v skupnem znesku din 214,622.000·— so vsak čas razpoložljive
Za vse obveze hranilnice jamči
Mestna občina ljubljanska

A. VARŠEK
DOMŽALE
IZDELUJE,
PREUREJA,
POPRAVLJA
RAZLIČNE STROJE, STROJNE DELE,
MOTORJE, ELEKTRIČNE NAPRAVE IN
STRELOVODE

Za konzorcij «Nova Pravda» izdaja dr. J. Bohinjec, odgovorni urednik Franjo Rupnik. Za Delniško tiskarno, d. d. v Ljubljani Ivan Ovsenik. Vsi v Ljubljani.